

Doktori képzés és fokozatszerzés minőségbiztosítása a Földtudományok Doktori Iskola esetében

(Érvényes: 2019. október 1-től)

Minőségbiztosítási szabályzat

A Debreceni Egyetem Földtudományok Doktori Iskolája elkötelezett a kutatás és az oktatás magas színvonalának megtartása mellett. Ezért alkotta meg ezen Minőségbiztosítási szabályzat első változatát 2014-ben, s fejleszti azóta is folyamatosan.

Bevezetés

A Debreceni Egyetem Földtudományok Doktori Iskolája Minőségbiztosítási szabályzat célja, hogy segítse a DI alapvető folyamatainak minőségi szempontból történő áttekintését, és megalapozza a minőségfejlesztés lehetőségét.

A Minőségbiztosítási szabályzat összefoglalja mindazokat a feladatokat és eszközöket, amelyek a Földtudományok Doktori Iskola folyamatainak minőségi színvonalának folyamatos fejlesztéséhez szükségesek.

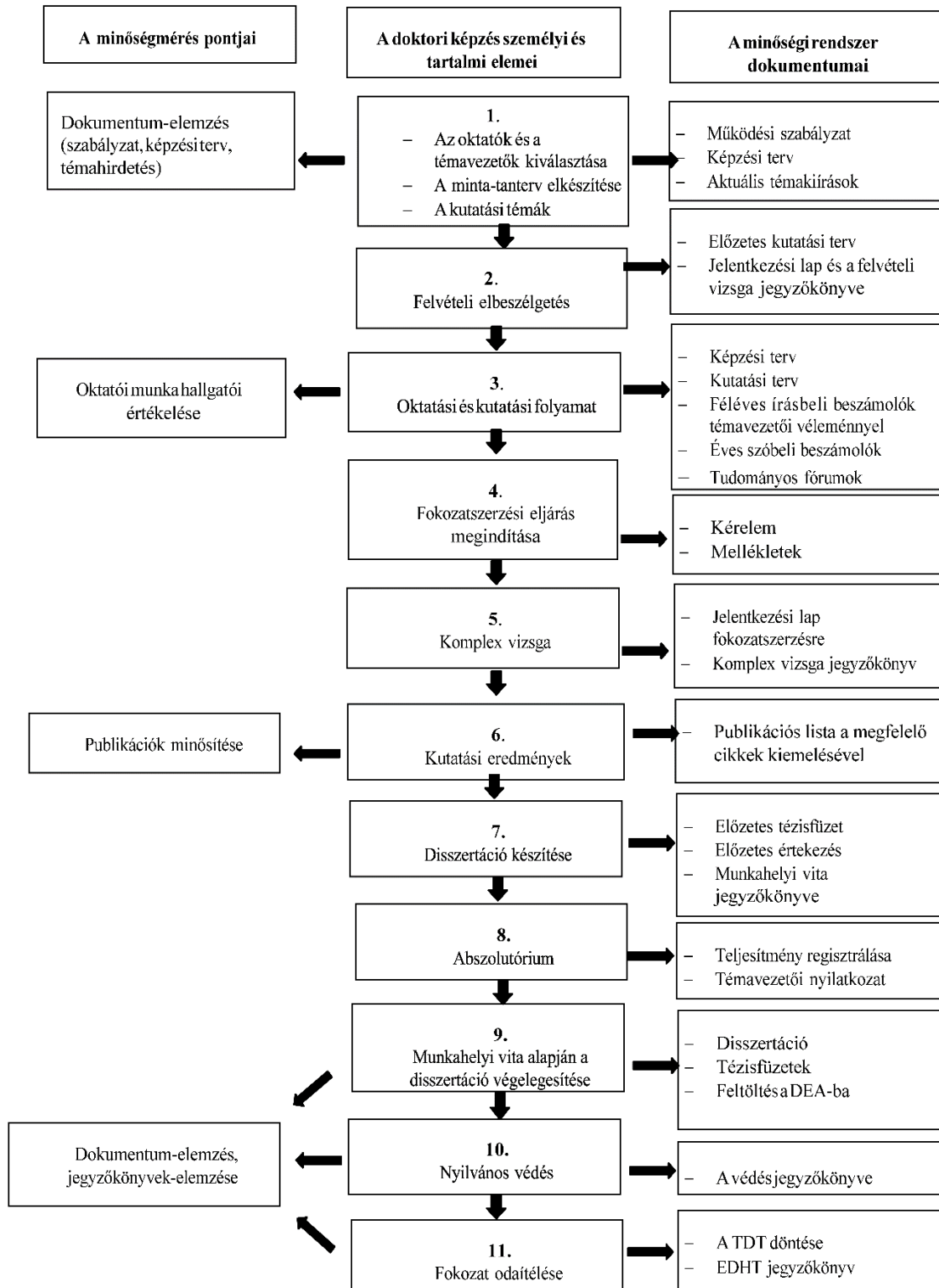
Az DI minőségbiztosítási rendszer kialakításának célja:

- a kutatási/képzési színvonal növelése, magas szinten tartása,
- a kutatások magas színvonalú, eredményes végzése,
- a Debreceni Egyetem társadalmi kötelezettségeinek magas színvonalú ellátásához való hozzájárulás,
- a működés hatékonyságának fokozása,
- a hallgatók, oktatók, kutatók, egyetemi dolgozók, a végzett hallgatók alkalmazói, az intézménnyel kapcsolatban álló szervezetek, intézmények, partnerek megalapozottságának fokozása, az igények maximális kielégítése.

A Földtudományok Doktori Iskola a minőségbiztosítási rendszerének kialakításánál és működtetésénél a következőket veszi figyelembe:

- a mindenkor érvényes Felsőoktatási Törvény előírásait,
- a Debreceni Egyetem saját minőségbiztosítási rendszerét,
- Debreceni Egyetem (DE) doktori szabályzatának (DSz) és az egyetem Természettudományi és Informatikai Doktori Tanácsának (TTDT) a doktori képzésre és fokozatszerzésre vonatkozó szabályzatának elvárásait,
- a Magyar Akkreditációs Bizottság állásfoglalásait, és javasolt szempontrendszerét,
- az Emberi Erőforrások Minisztériumának és az Innovációs és Technológiai Minisztérium a felsőoktatás minőségbiztosítására vonatkozó útmutatásait,
- a minőségbiztosítási rendszerre vonatkozó nemzetközi ajánlásokat, különös tekintettel a felsőoktatás minőségbiztosításának európai sztenderdjeire, a 2015ben elfogadott bergeni dokumentum: a „Standards and Guidelines for Quality Assurance in the European Higher Education Area” (a továbbiakban: ESG).

A Földtudományi Doktori Iskola minőségbiztosításának folyamatábrája

A minőségbiztosítás és az e tevékenységen alapuló minőségfejlesztés - az Egyetem minőségpolitikájának megfelelően - valamennyi oktatónak, kutatónak, dolgozónak kötelessége. Munkaköri feladatait mindenki olyan szinten köteles ellátni, hogy az DI eredményei mindenkor összhangban legyenek azokkal a célkitűzésekkel, amelyek az egyetemi minőségpolitikában is megfogalmazásra kerültek.

Az egyetemi Minőségbiztosítási Kézikönyvben rögzítetteknek megfelelően a DI Tanácsa 2020-tól évente értékeli a minőségcélok éves teljesülését és meghatározza a következő év célkitűzéseit, amelyeket egy éves jelentésben rögzít minden év június 30-ig.

1. Oktatók jelentkezése a Doktori Iskolába

A Doktori Iskola oktatóinak sorába jelentkezett, tudományos fokozattal rendelkező oktató/kutató szakmai előéletét a DIT értékeli és ez alapján dönt az oktatói jelentkezés elfogadásáról. A jelentkezés elfogadását az egyetem Természettudományi és Informatikai Doktori Tanácsa hagyja jóvá. Az értékelés során szempont a korábbi egyetemi oktatói tevékenység: előadás-, gyakorlattartás, diplomamunka és szakdolgozat témavezetése, valamint tudományos diákköri munka témavezetése. A DI törekszik arra, hogy csak az egyetemen habilitált vagy az egyetemi habilitációs követelményeket teljesítő oktató/kutató lehessen az iskola tagja. Az értékelés során a DIT megvizsgálja az oktató/kutató teljes publikációs listáját és 10 legfontosabb közleményét, azoknak a tudományos közéletre gyakorolt hatásával. A jelentkező oktatónak/kutatónak a jelentkezéskor kutatási téma és/vagy kurzustartásra szóló javaslatot is be kell nyújtania, amelyet a DIT szintén értékeli.

A DI oktatói megjelennek az iskola honlapján és az Országos Doktori Tanács (ODT) adatbázisában, ami a nyilvánosságon keresztül szintén a minőség megtartásának egyik záloga.

2. Doktori témák meghirdetése

Doktori témát a DI minden oktatója hirdethet, és ezzel témakiíróvá válik, de doktori iskola tanácsa (DIT) minden témát értékeli, és csak azok meghirdetéséhez járul hozzá, amelynél biztosított a kutatás szellemi és infrastrukturális háttere, és reálisnak ítéli, hogy a 4 éves képzést követően 1 éven belül benyújtható lesz egy színvonalas disszertáció.

A témakiírókkal szemben kiemelt elvárás az aktív kutatói tevékenység: a téma meghirdetését megelőző 5 év tudományos közleményeinek mutatói haladják meg a doktori iskola fokozatszerzéshez előírt publikációs követelményeit.

Témavezetővé válik az a témakiíró, akinek meghirdetett témájára jelentkező hallgató felvételt nyer, és beiratkozik a doktori iskolába. Minden doktoranduszhoz egy témavezető tartozik, aki teljes felelősséggel irányítja és segíti a témán dolgozó doktorandusz tanulmányait, kutatási munkáját, illetve a doktorjelölt fokozatszerzésre való felkészülését. Társ-témavezetés nemzetközi, illetve hazai intézmények közötti együttműködés keretében végzett képzés, vagy interdiszciplináris kutatási téma esetén lehetséges. A társ-témavezetői kérelmet a DI vezetője véleményezi a TTDT-hez történő benyújtás előtt. Egy témavezetőnek évfolyamonként maximum két doktorandusz hallgatója lehet.

3. Felvétel a doktori képzésre

Doktori képzésbe csak a www.doktori.hu lapon országosan meghirdetett témára történő jelentkezéssel, sikeres felvételi bizottsági meghallgatás után lehet bekerülni. A felvételin szerezhető szakmai habitus pontok részben a választott témában való jártasságot értékelik (a jelölt szakmai tájékozottságát, a doktori képzés során megvalósítandó kutatással kapcsolatos terveit, azok megalapozottságát értékeli a felvételi bizottság).

A felvételi vizsgán való részvétel feltétele a jelentkező iránti fogadókészség írásban történő biztosítása a témavezető, valamint a fogadó egység részéről (tanszék, ill. külső intézmény).

A felvétel formai követelménye a legalább közepes minősítésű diploma, valamint a tudományág műveléséhez szükséges – a DIT által előírt – szakmai nyelv(ek) ismeretének igazolása.

4. Doktori képzés tantárgyai

A tárgyak képzésbe történő elfogadásáról, illetve a tematikák felújításáról a DIT dönt. A DI honlapján megtalálható a DI képzési terve és részletes ismertető a tantárgyak tematikájáról. A tematika legalább háromévenként felülvizsgálandó. Minden félév elején az iskola vezetője és titkára tájékoztatja a hallgatókat az új kurzusokról, valamint a félév során a DI titkára elektronikus levelekben is felhívja a hallgatók figyelmét ezekre. Tanulmányi kreditek csak a doktori képzés első két évében, a „képzési és kutatási szakaszban” szerezhetők.

A doktorandusz által felvett kurzusok kiválasztásához elsősorban a témavezető nyújt segítséget. A választott kurzusok célja egyrészt, hogy segítséget nyújtsanak a felkészüléshez a doktori szigorlatra illetve a komplex vizsga elméleti részére, másrészt, hogy a doktorandusz hallgatók elsajátíthassák a kutatómunkájukhoz szükséges specifikus tudást. A doktorandusz nemcsak az adott programban meghirdetett kurzusok között válogathat, hanem a DI többi programjában meghirdetett kurzusok között is. Így a DI minden hallgatója számára elérhető az iskola teljes potenciálja.

A doktori iskola aktuális képzési tervéről, illetve tantárgyairól és oktatóiról rendszeresen megújított, nyilvános tájékoztató található a doktori iskola honlapján.

A doktori iskola oktatói csak azok a tudományos fokozattal rendelkező oktatók és kutatók lehetnek, akiket a DIT alkalmasnak tart, és egy adott időszakra felkér a doktori kurzusok tartására. A DI az oktatás minőségének megtartására és fejlesztésére 2020-tól bevezeti az oktatás hallgatói kérdőíveken keresztüli véleményezését is.

5. Kutatómunka

A doktorandusz hallgató kutatómunkáját teljes felelősséggel a témavezető irányítja. A DI-ban folytatott kutatások téma és módszer szerint is sokrétűek lehetnek, de egységes követelmény, hogy a doktorandusz hallgató adott kutatási feladatból származó várható eredményeinek, a hallgató által végzett kutatásnak olyan színvonalúnak kell lennie, hogy az nemzetközi tudományos folyóiratban publikálható és nemzetközi konferencián bemutatható legyen.

A DI időről-időre meghatározza a doktori képzés során végzett kutatómunkával kapcsolatos elvárásokat, az önállóság elvárható szintjét. A DI törekszik arra, hogy a doktorandusz évente legalább egy szakmai előadást tartson kutatási eredményeiről. A doktori iskola lehetőségei szerint segíti, hogy a hallgató a képzés során eljusson olyan külföldi egyetemre/intézetbe, ahol témájához kapcsolódó kutatások folynak. A kutatások során kiemelt figyelmet fordítunk a tudományetikai követelmények következetes érvényesítésére és ezek ellenőrzésére, amely részben a témavezető feladata, de az féléves írásbeli- és az évenként sorra kerülő szóbeli beszámolókon keresztül a DI teljes közönsége számára is nyomon követhető. Az esetlegesen felmerülő tudományetikai kérdésekben a Debreceni Egyetem Etikai Kódexe előírásai alapján kell eljárni.

Az eredményes kutatómunkához minden doktorandusz hallgató számára rendelkezésre áll a tanszékek ill. intézet teljes infrastruktúrája. Ezekhez, a felhasználás függvényében, a DI a doktori képzésre fordított állami támogatásból is hozzájárul. A doktori képzésre fordított állami támogatás jelentős részével - az illető program beiratkozott hallgatói arányában a program gazdálkodhat. Ugyanakkor többször előfordult, hogy nagyobb beruházásokra szétosztás nélkül biztosítottuk a megfelelő fedezetet.

6. Monitoring

A hallgatók tanulmányi és kutatási teljesítményét és előrehaladását a DIT értékeli az írásban beadott munkabeszámoló, a szakmai szemináriumok és az évente egy alkalommal történő szóbeli beszámoló alapján. A szemeszterenként benyújtandó munkabeszámoló a doktori iskola honlapjáról letölthető nyomtatvány szerint tartalmazza a tanulmányi és kutatási eredmények összesített mutatóit (beleértve a doktori témakörében készült publikációkat, konferencia és szemináriumi előadásokat). A beszámolót benyújtása előtt véleményezi a témavezető és a programvezető, s azok pozitív visszajelzése majd a DIT elé kerülnek értékelésre. A minden tanév végén megtartott szóbeli beszámoló során a DIT tagjai és a DI oktatói előtt kell bemutatnia a hallgatónak az aktuális évben elért előrehaladását és a jövőbeli terveit. Az előadások mindenki számára nyitottak, ezzel is lehetőséget teremtve a nyilvánosság számára a témák és a hallgatók megismerésére és értékelésére. Az év végi beszámoló során lehetőség nyílik – részben kötetlenebb formában – akár az aktuális, akár a rendszerszintű kérdések megtárgyalására is.

A nappali és a levelező doktori képzés során, a negyedik félév végén, a képzés képzési és kutatási szakaszának lezárásaként és a kutatási és disszertációs szakasz megkezdésének feltételeként komplex vizsgát kell teljesíteni, amely méri és értékeli a tanulmányi és kutatási előmenetelt. A komplex vizsga két fő részből áll: az egyik részben a vizsgázó elméleti felkészültségét méri fel, a másik részben a vizsgázó tudományos előrehaladásáról ad számot. A doktori képzés ötödik félévére a doktorandusz csak a komplex vizsga sikeres teljesítése után jelentkezhet be.

A DIT nyomon követi a fokozatot szerzett hallgatók életútját. Ennek eredményét a doktori iskola időszakos önértékeléseiben a www.doktori.hu adatbázisában hozza nyilvánosságra. Az önértékelés tartalmazza a képzésre vonatkozó egyéb statisztikai adatokat is (hallgatói létszámadatok, átlagos fokozatszerzési idő, fokozatszerzési arány, stb). A végzetek további tevékenységének nyomon követésére különösen jó lehetőségeket nyújt az MTMT publikációs-hivatkozási nyilvántartási rendszer, amely végzés után is nyitott a hallgatók számára.

7. PhD fokozat publikációs követelményei

A DI-n belül a programok egységes rendszerben működnek a Doktori Iskola Tanácsának irányításával, amely rögzítette a doktori fokozat megszerzéséhez szükséges követelményeket is a Doktori Szabályzattal összhangban. A fokozat megszerzéséhez a szakterület sajátosságait is figyelembe véve impakt faktoros, vagy lektorált és referált folyóiratokban, kötetekben szükséges publikálni. Az elfogadott referáló szervezetek a következők: Scopus, EBSCO, ProQuest, GeoRef. Amennyiben adott publikáció ezen központok egyikében sincs nyilvántartva, nem fogadható el publikációként a PhD fokozatszerzési eljárásban.

A minimálisan megkövetelt publikációs teljesítmény:

- legalább két külföldi lektorált és referált folyóiratban, vagy kötetben megjelent, (megjelenésre elfogadott) publikáció, **vagy**
- egy külföldi lektorált és referált folyóiratban, vagy kötetben, illetve két hazai lektorált és referált, idegen nyelvű folyóiratban megjelent, (megjelenésre elfogadott) publikáció.

A doktori iskola fokozatszerzési követelményrendszerét a Debreceni Egyetem Doktori Tanácsa hagyja jóvá. A doktori tanács felelőssége, hogy a Debreceni Egyetemen akkreditált valamennyi tudományágban magas színvonalú értekezések szülessenek. A Földtudományok Doktori Iskola publikációs követelményrendszere a www.doktori.hu lapon is nyilvánosságra kerül.

8. Fokozatszerzési eljárás

A fokozatszerzési eljárásnál a doktori iskola a Doktori Szabályzatban és a TTDT szabályzatában leírt pontokat követi. A komplex vizsga teljesítése után a hallgató a fokozatszerzési eljárásba lép, tehát a komplex vizsgára történő jelentkezés egyúttal a fokozatszerzési eljárásra történő jelentkezés is.

A doktori értekezést benyújtás előtt előzetes vitára kell bocsátani. A vitában a dolgozatot egy legalább doktori (PhD) fokozattal rendelkező opponens, továbbá a bizottság elnöke és egy bizottsági tag értékeli. Az előzetes vita bizottsága jogosult eldönteni, hogy a jelölt dolgozata alkalmas-e a benyújtásra. A vita lefolyását és különösen az értekezés módosításával kapcsolatos véleményeket, megállapításokat jegyzőkönyvben kell rögzíteni. A jegyzőkönyv melléklete az opponensi vélemény. Az értekezés jelentős átdolgozása esetén az előzetes vitát ismét le kell folytatni.

A fokozatszerzés egyéb lépéseinél a doktori iskola ügyel a hirdetési kötelezettségeinek a való megfelelésre:

- a komplex vizsgát/előzetes vitát/védést meghirdeti a doktori iskola honlapján, a DE Földtudományi Intézet hirdetőtábláin, valamint elektronikus körlevélben az elérhető szakmai közösségnek,
- a doktori védést meghirdeti az Országos Doktori Adatbázisban a www.doktori.hu honlapon,
- a TTDT a szigorlatot/complex vizsgát és a védést közzéteszi a Természettudományi és Technológiai Kar hírlevelében.

A nyilvános vita/védés lefolytatásánál is a DI a Doktori Szabályzatban és a TTDT szabályzatában leírtakat követi. A védés megszervezése a TTDT feladata.

A védés meghirdetésekor az értekezés, valamint a magyar és angol nyelvű tézisfüzet, továbbá a jelölt MTMT-ben vezetett publikációs listája nyilvánossá válik a DI és az Országos Doktori Tanács adatbázisának www.doktori.hu honlapján. Hirdetéskor az értekezés és a tézisfüzet elhelyezésre kerül a DE Könyvtárának elektronikus archívumában (DEA). Ennek elvégzése a doktorjelölt feladata. Az értekezés és a tézisfüzet egy-egy példánya nyomtatott formában elhelyezésre kerül a DE Könyvtárban.

Az értekezés benyújtása után a Bíráló Bizottság tagjai nyomtatott és elektronikus formában is megkapják a disszertációt és a tézisfüzetet. A Bíráló Bizottság tagjai az opponensi véleményeket mindkét bírálat beérkezése után, a jelölt erre adott válaszait pedig legkésőbb a védés előtt egy héttel elektronikus formában kapják meg. A nyilvános vita meghirdetésekor az értekezés és a tézisfüzet nyilvánossá válik a www.doktori.hu lapon, amire rámutat a doktori iskola honlapja is.

A bírálókhoz kiküldött értekezés utólag nem módosítható. Amennyiben a Bíráló Bizottság szakmailag hibás állításokat kifogásol, vagy nem fogad el tézispontokat, akkor ezt a bizottsági jegyzőkönyvben tüntetik fel.

**A Földtudományok Doktori Iskola Tanácsa
2019. szeptember 15-i ülésén elfogadta.**